

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
БІБЛІОТЕКА

**«БІБЛІОТЕКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського)»**

**Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної
конференції**

**17 листопада 2022 року
м. Одеса**

Одеса – 2023

УДК 021:027.7(477.74)(043.2)

Упорядники: кандидат мистецтвознавства, директор бібліотеки О. П. Спаськова, зав. відділом бібліотеки І. В. Панченко, бібліограф 2-ї категорії О. А. Максим.

**Схвалено рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(Протокол № 5 від 24.11.2022р.)**

Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спаськова, І. В. Панченко, О. А. Максим. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 175 с.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Юлія Олегівна Лисюк,
провідна редакторка
Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки
м. Старобільськ

Анастасія Ігорівна Літашова,
завідувачка відділу інформаційних технологій та електронних ресурсів
Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки
м. Старобільськ

МАНДРИВНА БІБЛІОТЕКА, АБО ЯК ВТРИМАТИСЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ У СТАНІ ПОДВІЙНОЇ ЕВАКУАЦІЇ

Ключові слова: інформаційний простір, Луганська обласна бібліотека, евакуаційний період, організація бібліотечних послуг, віртуальний бібліотечний простір.

Луганська обласна бібліотека вже вдруге переживає евакуацію. З початком антитерористичної операції на Сході України 2014 року бібліотека перемістилася до підконтрольного Старобільська, містечка, що знаходилося за 70 км від лінії фронту. Звідти Луганська ОУНБ почала нове життя під брендом Good library, популяризуючи серед населення Луганщини новий формат доступної бібліотеки. Упродовж шести років роботи у Старобільську Good library намагалася охопити якомога більше соціальних майданчиків, аби розширити цільову аудиторію молоді та простежити реакцію користувачів на постійно оновлюваний бібліотечний контент. Бібліотека визначилася з власною стилістикою візуальних продуктів і текстового супроводу та, щонайважливіше, постійно працювала над адаптуванням цих рішень до потреба і зацікавлень своїх онлайнних та офлайнних користувачів.

Після 24 лютого 2022 року Луганська обласна бібліотека місяць перебувала в окупації, через це опинилася у цілком замороженому стані: бібліотекарі в перші дні вторгнення встигли хіба що забрати деяку техніку, уставні документи й особисті речі з робочого столу.

На початку березня російські війська зайшли у Старобільськ. Через деякий час команда негайно евакуювалася на підконтрольну Україні територію. Бібліотекарі опинилися у буквально розкиданому стані: працівники знайшли прихисток у різних куточках країни. Однак аби вберегти бібліотеку хоча б на дистанційному плаву, треба було конче визначатися з доцільними формами командної роботи. Відтак, у квітні бібліотекарі

запустили не просто новий, а радше рятувальний формат роботи, – проєкт Мандрівної бібліотеки. Бібліотекарі розписати місію – напрацювати таку модель організації бібліотечних послуг, яку гнучко втілюватимуть бібліотекарі-переселенці у місцях тимчасового прихистку. Серед додаткових задач Мандрівної Луганської ОУНБ :

1. допомогти найперше бібліотекарям і клієнтам в окупації та підтримати бібліотекарів і користувачів – внутрішньо переміщених осіб;
2. продовжити говорити про книги і реалізовувати стратегію читання;
3. фокусуватися на обміні власним досвідом, здобутим за останні роки, зокрема ділитися з колегами базовими принципами створення команди, збору фонду з нуля.

Мандрівна бібліотека стартувала з розробки стратегії роботи у віртуальній площині, адже постала необхідність повернути своїх активних користувачів й потроху долучати до проєкту нових. Зараз Мандрівна бібліотека розказує про своє життя і ділиться корисними матеріалами у Facebook, Instagram, Twitter, Telegram та YouTube. Стартувала бібліотека зі сторінки у фейсбуці – донедавна найбільшій та найактивнішій за охопленням і ритмікою публікацій. Цю сторінку довелося закрити з безпекових міркувань, адже в окупації залишалися деякі працівники й постійні користувачі. Натомість, Good library вирішила запустити на той момент резервну фейсбук-сторінку «Луганська ОУН_Б», яку з часом і перепрофілювали в мандрівну. Зараз цю сторінку бібліотека насичує постами про події та партнерські проєкти, а також публікує матеріали інформаційних рубрик. Серед них : мовна рубрика про Український правопис «Далєбі»; добірка порад від психологів у рубриці «Психологічна допомога»; перелік корисних та надійних джерел інформації з пошуку тимчасового прихистку, якісного українського контенту та безкоштовних освітніх можливостей у серії «Інформаційна паляниця»; книжкові огляди популярної української та світової літератури «ЛітОглядки»; відеорубрика «Мандрівна майстерня» з елементами арттерапії; рубрикою непохитної співучасті у захисті культурного та воєнного фронту України є «Збір коштів на ЗСУ».

Пізніше повернули до життя телеграм-канал «Bad library», який раніше мав статус умовної «барахолки» саркастичних текстів. Нині це середовище, де бібліотека резюмує всі матеріали, які назбируються щомісяця – бекстейджі роботи, літературні огляди, добірки книжок, інформаційні рубрики, рефлексії у вигляді окремих статей.

В інстаграмі бібліотекарі-мандрівники зосередили свій зовсім юний візуальний мовний проєкт «Далєбі», який у форматі reels досліджує особливості Українського правопису. Також бібліотечна інстаграм-сторінка залишається найактивнішим середовищем для анонсів збору донатів на армію.

Для розгортання активного діалогу серед нових користувачів, зокрема ЗМІ, інших бібліотекарів та ініціативних громадян, Good library відновила сторінку в твітері. Переконалися, що твітер спроможний неабияк розхитати бібліотечні теми серед аудиторії, а особливо, якщо вони зачіпають чутливі нарративи «денацифікації української культури» в тимчасово окупованих містах, зокрема знищення муралів з українською поезією у Старобільську, «денацифікацію українських книг» – усе це неабияк хвилює користувачів твітеру, зокрема доля українських книжок в окупованих містах. Щоразу кожен такий твіт на бібліотечній сторінці здатен не просто розпалити дискусію, а й розшири аудиторію небайдужих.

Допомогла побити рекорди з охоплення віртуальної аудиторії Мандрівної бібліотеки саме розкрутка бібліотечного каналу в ютубі. До повномасштабного вторгнення охоплення ледь сягало 6 тис переглядів. Зараз це близько 10 тис активних перегляді. Такий результат – завдяки повному перевтіленню загальної стратегії ведення каналу. Мандрівна бібліотека перезалила канал, закривши попередній, і почала вести новий за принципом чергування свіжого контенту зі старим. Так, серед нових продуктів на каналі з'явилися актуальна відеорубрика «Бібліотекар/ка шарить», яка й стала своєрідною мильною бомбочкою, розворушивши аудиторію у кожній соціальній мережі. «Мандрівна бібліотека» почала оновлення контенту з нагальних тем, як-от «Що робити з російськими класиками?», «Які книги варто списувати?» – тобто таких, що найбільш хвилюють цільову аудиторію, причому однаково й серед бібліотекарів, і читачів. На ютуб-каналі також з'являються відео з життя до 24 лютого – відеоогляди книжок, краєзнавчий проєкт «Топ-топ Луганщиною». Бібліотекарі вже почали знімати нові актуальні відео за цими проєктами, аби розширити тематичний блок й долучити якомога більше вмотивованої аудиторії, готової до дискусій.

Мандрівна бібліотека продовжує пильнувати офлайн. Упродовж уже шести місяців евакуації команда тримає зв'язок зі своїми клієнтами, а саме : долучила охочих містян до курсів української мови, йоги, занять з програмування для дітей і підлітків Code Club і комп'ютерної грамотності. Ці активності проходять у гібридному офлайн-онлайновому форматі. Цільовою аудиторією тренінгів з медійної грамотності і кібербезпеки, занять у розмовному клубу української мови, різних майстер-класів є переселенці з тимчасово окупованих територій, які виїхали після 24 лютого, а також містяни з тих населених пунктів, де знаходяться мандрівні бібліотекарі. Уже зараз бібліотека поступово відновлює роботу офлайн – у Черкасах, Дніпрі, Сваляві, Ужгороді та Києві.

Відтак, наразі команда розкидана у п'ятьох містах країни. Юридична адреса знаходиться в м. Черкаси. Мандрівна бібліотека вже закріпилася в цьому місті й налагоджує

офлайнову роботу, збирає нову колекцію книг. Після деокупації рідної області Good library має намір повернутися до обласного центру – м. Луганськ. І вже втретє почати все спочатку.

Ярослава Сергіївна Бондарчук,
завідувачка науково-методичного відділу
наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова
м. Вінниця

НАШ ПРОСТІР : МЕТОДИЧНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ВНМУ ІМ. М. І. ПИРОГОВА

***Ключові слова:** інформаційний простір, інформаційні ресурси, засоби інформаційної взаємодії, медіаграмотність, методичне об'єднання, бібліотеки ЗВО.*

Світ змінюється – змінюються й бібліотеки. Незмінною залишається їх інформаційна функція, яка трансформується в залежності від вимог часу. Загалом, в цьому напрямі перед бібліотекою стоїть завдання надання широкого спектра сучасних інформаційних послуг, організації зручного доступу до інформації та задоволення інформаційних запитів користувачів різного виду та формату.

Умовно можна виділити три основні складові інформаційного простору, в яких активно працюють сучасні бібліотеки. Перший компонент – це інформаційні ресурси. Щоб зацікавити сучасного читача, створення інформаційного продукту потребує креативного мислення та навиків роботи з онлайн-інструментами. Друга складова – це засоби інформаційної взаємодії. Цей спектр включає розвиток інформаційних ресурсів, направлених на покращення комунікаційних зв'язків. В цьому векторі доцільно розглянути канали комунікації: фейсбук, інстаграм, твітер, телеграм та й, загалом, сам вебсайт бібліотеки. Третя складова інформаційного простору охоплює сукупність інформаційної інфраструктури. До неї доцільно віднести різні бази даних, що забезпечують можливість збору, збереження та автоматизованої обробки інформації з можливістю її поширення за запитом.

Наукова бібліотека ВНМУ ім. М. І. Пирогова, працюючи зі студентською молоддю, має чіткий пріоритет розвитку інформаційної діяльності у векторі того, чого потребує сучасна молодь, враховуючи те, куди рухається сучасний світ.